

Vychází 1., 10., 20.
každého měsíce o 10.
hodině. Expedicí se
nachází u Roberta
Veita v Nových ale-
jích č. 116.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl.
1 zl., půll. 2 zl.,
celor. 4 zl. rak. č.
S poštou: čtvrtl. 1 zl.
15 k., půll. 2 zl. 30 k.,
cel. 4 zl. 60 k. r. č.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou.

Odpovědný redaktor:

Emanuel Meliš.

Nakladatel:

Robert Veit.

Společenská.

● štěstí my rádi sníme
ve mladých dnech života,
a kol sebe nehledíme,
co vše život ztroskotá.

Duch náš těká v chlumech říše,
kde se věčný skvěje máj,
a nepomní ve své pýše,
že pod ním je drsný kraj.

Tužeb co se v nádrách zrodí,
dokud plá na lících květ,
a nás jasná mysl vodí
čarovně nám jeví svět.

Co blažené budoucnosti
nesvěříme v lásce my,
nepomníce v nadšenosti,
klam že vládne na zemi!

Mnohý v smělém ducha letu
k končinám se nebe nes'
a když daleko byl světu
v tmavou hloub unaven kles'.

Jiný tonul v lásky víru
a bodláčí ostré žil,
kdežto vzdav se duše míru
dříve samé růže sil.

O štěstí my, bratři sníme
v milých snách si libujem,
ať po vidinách toužíme,
neb horoucně milujem.

Sny to jsou, však v budoucnosti
snad život nám osladí
a čas trapných zkušeností
bolem nádra ohradí.

Šmilovský.

Stav zpěvu národního a hudby v Haliči,

Podává *Adolf Pozděna.*

(Pokračování.)

První příklad, který tu podávám, jest nápěv ko-
lomyjky krajské, velmi zajímavý nejen co do rytmiky,
ale co do celé stavby.

Kolomyjka krajská.

Kolomyjku tuto jsem ponejprv slyšel při jedné
tloce (muzika, kterou vždy hospodář po šťastné žni
dává). Velmi mne zajímalo, co jste vy všichni dojista
na první pohled také zpozorovali, totiž: že kolomyjka
tato v tónice (první stupeň v každé škále) počíná a
v dominantě (pátý stupeň) končí. Příkladů tako-
vých nalzáme u více národů slovanských, nejvíce však
u nápěvů s r b s k ý c h. I my Čechové máme několik
takových nápěvů, které v tónice počínají; v dominantě
neb v nižší mediantě (6. stupeň v každé škále) končí.

Každý nápěv národní, který v tónice nekončí, ač
ho žádný umělec neskládal, má na sobě velmi krásný
ráz estetický.

Nekončí-li nějaký nápěv úplně, zanechá pro ucho
musikálně vzdělané ještě něco k přání aneb nějakou
naději; neboť náš cit touží po úplném ukončení. Na-

ději, které nám nápěv dodává, podají nám zajisté napotom slova jeho zřejměji, a takový příklad máte i na této kolomyjce, neboť nejen nápěv, ale i slova nádejeplně se ukončují. Jak bolu plný jest nápěv tento a ještě bol dosáhne vyššího stupně ve čtvrtém taktu ve zvýšené sekundě.

Skoumáme-li dále, nalezneme velmi krásnou stavbu v nápěvu tomto, neb jest jen z jednoho motivu *) sestaven. Dojista jest to velmi zajímavé, v tak malém nápěvu tolik hudební krásy nalezti. Co všecko se děje se všemi motivními články **) v nápěvu tomto? Nalezáme v něm články obrácené, zoužené, posuvané, a roztažené neb tak zvané sequence.

V takových malých nápěvích nalezáme první základ k thematičným velkým dílům, a každý jest na omylu, myslí-li, že všecka velká díla Haendla, Bacha, Haydna, Mozarta, Beethovna a j. jen jsou rozpočítána. Arciž nevyvede nikdo pořádné thematické dílo, není-li dosti zběhlý v harmonii, v kontrapunktu a ve figuraei, a vlastně to jest tou hlavní příčinou, proč teď tolik (abych dle dra. Ambrose se vyjádřil) musikálních cukrovinek máme, a proč se nám žádné jadrné, duchaplně propracované hudby nedostává; proto že málo který skladatel moderních klavírních kusů pořádně harmonii rozumí. Hlavní cíl těchto pánů jest, jen po pianě harcovati a skákati. Zdaž ale krásného legata neb okrouhlého tónu, aneb několik nuancí dosáhl, o to on se nestará. Vyvede-li pak takový komponista nějaké lepší dílo, pojmenuje je nejspíše „Improvisation“ a neví, že sám na sebe tu největší satyru složil. Vám všem známý pianista W... postavil sobě krásný pomník, anto komposice, která předce nějaké ceny má, pokřtil „Improvisation.“ Jiné komposice, které docela žádné ceny nemají, a jen jsou náhrnem tónův pro šimrání sluchu, musí tedy býti díla proštudovaná, promyšlená, thematická. Jest to nejlepší podobizna genialnosti aneb šarlatanerie pianisty takového.

Zaběhl jsem daleko, odpusťte. Ku konci vám podám, co dle mého úsudku každý dobrý muzik študovati musí.

Druhý příklad Kolomyjky, od první mnohem rozdílné jest *K o l o m y j k a g ó r s k a* (horská). V kraji, kde lid více byl trápen nájezdy nepřátelskými, jest kolomyjka

*) Starší theoretikové nazývali to *motivem*, co my teď hlavní větou nazýváme. Novější theoretikové definují motiv takto: Motiv jest *o b s a h* celého *t a k t u*.

***) Článek motivní jest každý úlolek neb úryvek z motivu. I jedna nota jest motivním článkem; nesmí však celý takt zaujímat; neb napotom jest taká nota *motivem*.

veskrz výrazem citů bolných; zde ale v kolomyjce horské naleznete velkou změnu. Kde v kolomyjce krajské celý nápěv z jedné periody, totiž ze dvou v ě t *) sestaven jest, nacházíme v kolomyjce horské nápěv již ze dvou period **) složený, totiž čtyřvětový. Jest to psychologický důkaz, že lid v horách, ač také utiskován jako v kraji, přece již více svobodněji dýchá než lid krajský, a od nepřátelských nájezdů osvobozen byl; neboť hory jsou povždy pro nepřátely zdi, v nichž ukrývá se tuzemec tak, jako děcko u své máti.

(Pokračování.)

Část theoretická při vyučování na piano.

Podává *Fr. Blažek*,

učitel harmonie na ústavu varhanickém.

(Pokračování.)

O t ó n i n á c h (Tonarten).

Každá diatonická škála, jak známo, sestává ze sedmi rozličných tónů. Sedmi těchto tónů používá skladatel v rozličném jejich spojení a střídání co staviva a látky k zhotovení kusu hudebního. Upotřebí-li hlavně sedmi tónů diatonické škály od C, říkáme: tónina tohoto kusu jest C, položí-li za základ diatonickou škálu od D, v tom případě nachází se skladba v tónině D.

Z těchto uvedených příkladů možná se domýšlet, že tónina neznamena nic jiného, nežli jakýsi spolek neb rodinu tónů, který ze sedmi tónů jisté škály sestává.

Poněvadž se tento spolek tónů téměř z jednoho a to sice z prvního tónu škály vyvinuje, jsou jeho údy s tímto základním tónem i mezi sebou tak jako údy jedné rodiny spříbuzněné; naproti tomu ony tóny, které k tomuto spolku tónů nepřínalesí za cizo- nebo nedoškálné tóny se považují na př. *fis*, *hes* s výhledem na tóninu C jsou *cizoškálné*.

Dále vidíme z uvedených nahoře příkladů, že pojmenování tóniny se řídí podle základního tónu diatonické škály.

*) Každá věta sestavená jest z dvou oddílů (*Ab-schnitte*). Oddíl jest složen ze dvou motivů, tím způsobem má každá věta čtyry takty; může také i ze třech, z pěti, šesti a více taktů záležeti.

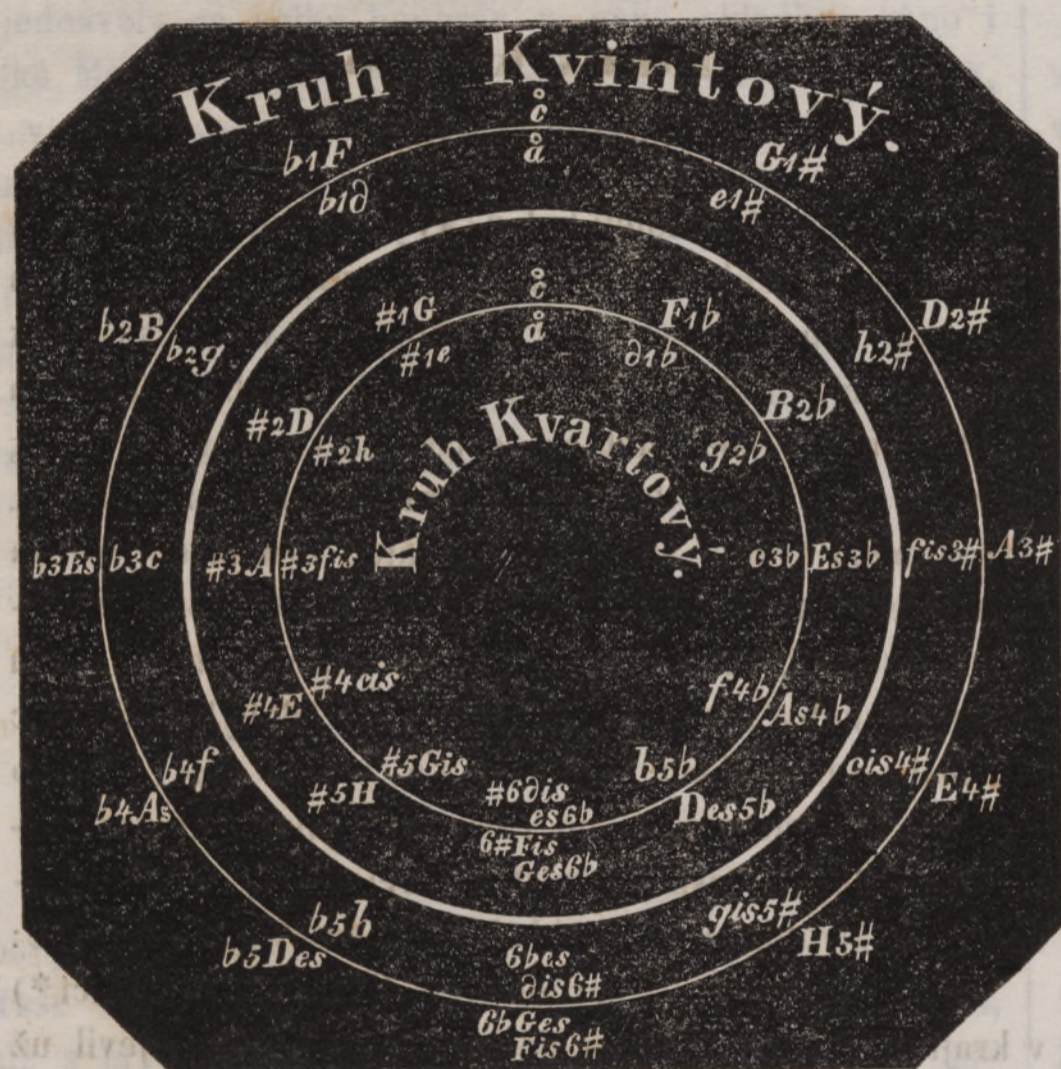
***) Perioda složená jest ze dvou vět, proto může také perioda šestitaktová býti. To se řídí dle věty z kolika taktů pozůstává, vlastně má míti každá perioda osm taktů.

Jelikož se může tónův jedné každé škály k složení kusu hudebního upotřebiti, následuje z toho, že povstává právě tolik tónin, kolik je škál.

Naše soustava tónů záleží z dvanácti dle výšky od sebe rozdílných tónů, a na každém tónu se dá tvrdá neb měkká stupnice utvořiti, stává tedy také dvanácti tvrdých a dvanácti měkkých obyčejně užívaných tónin.*)

Přehled tónin a snadné pamatování, jak se předznamenávají, si zjednáme tím, sestavíme-li tóniny po pěti stupních (kvintách) od sebe povzdálené do jednoho kruhu, počítajíc ale u křížkotónin kvintu nahoru a při tóninách s be zase kvintu dolů od předcházející tóniny k následující.

K tomu samému výsledku dojdeme kruhem kvartovým t. j. kde jsou tóniny po kvartách neb čtyřstupních od sebe vzdáleny.

Počnu-li od C a vystupuju-li po kvintách nebo sestupuju-li po kvartách; shledám v těchto kruzích základní tóny všech obyčejných křížkových tónin, naopak zase sestupující po kvintách a vystupující po kvartách, obdržíme základní tóny všech užívaných tónin s be.*)

Mimo to vidíme, že každým krokem kvintu nahoru neb kvartu dolů přirůstá v předznamenání o jeden křížek

*) Enharmonickou změnou mohou se tóniny rozmnožiti, píšu-li na př. As, místo Gis, nebo dis místo es a t. d.

**) Velká písmena v kruhu značí dur-, malá mol-toninu.

více; opačně zase každým kvintovým krokem dolů neb kvartovým nahoru přibude vždy o jedno b více.

Dále v těchto kruzích spatřujeme jednotejné předznamenání jedné dur-, a jedné mol-tóniny, které jak již u škál praveno, paralelní tóniny nazýváme. Každá tvrdá tónina má svou paralelní měkkou tóninu, a tak zase naopak.

Paralelní měkká tónina leží od tvrdé půldruhého tónu malou terci níže, a paralelní tvrdá tónina od měkké zase půldruhého tónu malou terci výše. O všem tomto možná se v uvedených kruzích očitě přesvědčiti. Předznamenání tónin přichází u skladby hned na začátku bezprostředně po klíči; v jakém pořádku se křížky a be po sobě píšou, bylo v předešlé lekcí dosti vysvětleno.

Každý křížek jest od předešlého vzdálen pět stupňů, (kvintu) každé následující b čtyry stupně. První #, jenž se píše, jest fis a první b v předznamenání jest hes.

Předznamenání měkké tóniny s tóny harmonické škály se neshodují, jelikož se na povýšený VII. stupeň nebere ohledu.

Účel předznamenání tónin jest trojí: 1. Poukazujef, které stupně v skladbě se mají zvýšit neb snížit. 2. Ušetří se zbytečného psaní křížků a be, které bychom při každém opětování změnujícího se tónu před noty klásti museli. 3. Slouží také k poznání tóniny, v níž kus skládán jest.

Poněvadž ale mají paralelní tóniny jedno a totéž předznamenání, tedy třeba, by se při určování tóniny kromě na předznamenání také na poslední nejhlubší tón skladby hledělo.

Není-li nic předznamenáno a nacházíme-li na konci nejhlubší tón C, jest to tónina C; jeli ale naposled nejhlubší tón a, tenkrát jest to tónina a. Tak též stojí-li v předznamenání #, jest tónina G neb e, nebo jeli předznamenáno jedno b, jest to buďto tónina F neb d, což rozhodne poslední nejhlubší tón.

Některé stupně tóniny se ve skladbě častěji objevují nežli jiné, proto jsou ony také důležitější nad tyto a dostalo se jim také zvláštního pojmenování.

První z těchto důležitých tónů jest první stupeň, který se nazývá tonika; po tomto, počítajíc od prvního stupně nahoru, přijde pátý tón, který slove vrchní dominanta (panující tón).

Neméně důležitý jest čtvrtý tón neb jak říkáme spodní dominanta.

K nim náleží, (jen že jsou ale méně důležité) každý třetí a šestý stupeň tóniny, onen se jmenuje vrchní medianta, tento zase spodní medianta.

Největší důležitost vrchní i spodní medianty (třetího a šestého stupně) se zakládá v tom, že se tě-

mito stupněmi liší stejnojmenné dur- a moll-toniny, n. p. C-c, A-a, D-d, E-e, G-g a t. d. a z té příčiny dotčené tyto stupně charakteristickými stupněmi každé dur- neb každé moll-toniny nazýváme.

Že se sedmý stupeň nazývá citlivý neb vedoucí tón, bylo již u škál podotknuto.

Známost a pojmenování těchto hlavních stupňů jedné každé tóniny náleží žákovi dospělejšímu a v hudbě pokročilemu, jelikož jejich důležitost teprva při sestavování akordů a jejich spojování nahlednutí možná.

(Pokračování.)

Dějiny a charakteristika hudebních nástrojů.

Príspevek k dějinám hudby podává redaktor.

(Pokračování.)

Melodie viol na vysokých strunách tvoří ve výjevech kostelního a antického charakteru skutečné divy. Spontánně přišel ve svých podivuhodných modlitbách „Vestalky“ na myšlenku, že jim místami melodii svěří. Méhul maje za to, že se tón violy se snivým charakterem Ossianské poesie shoduje, chtěl ve své opeře „Uthal“ jich ustavičně užití. Následek toho, jak kritikové tehdejšího času tvrdí, byla nesnesitelná jednotvárnost, kteráž výsledku téhož díla škodila. Pročež zvolal též Gretry: „Louisd'or, louisd'or za jediné houslové E!“ Zvuk tento je výtečný, pakli se ho dobře užívá a stojí-li s houslemi a jinými nástroji obratně v záporu; avšak musí brzy unaviti; neboť má málo střídavosti a nese na sobě ráz smutku. Charakter violy jest něžnosť, útulnosť, blouznění, hluboká, těžkomyslnost, touha a hluboce citěná bolest, co zatím s druhé strany sušňavost jejího tónu pikantního a čtveračivého výrazu jí dodává, jenžto se všude roztomilým a nestrastným stává.

V orchestru přidělují se violám, anto vždy slaběji než housle obsazeny jsou, intervally, kterýmž ostře vystupovati není, při dobrém harmonickém vedení mohou violy, též druhé housle vyniknouti s tou výmin-kou, aby v čistě trojhlasných větách základní hlas k houslím netvořily. Někdy docílí se velikého účinku, když cello melodii mají a violy ji v souzvuku podporují; pomysleme jen na adagio C-moll symfonie od Beethovena.

Violy dělí se nyní často na první a druhou violu; ve velkých orchestrech, kdež se mnoho viol nachází, může toto roztrídění býti prospěšné; v menších

orchestrách, kdež sotva čtyř neb pěti viol stává, je toto rozdělení na škodu. Konečně slušno podotknouti, že většina viol, jichžto se nyní ve francouzských orchestrech užívá, nemá náležité dimensí (prostranství); nemají velikosti a tudíž sílu tónu skutečných viol, jsou to spíše housle se strunami viol potažené.

Mezi nejlepšími staršími nástroji téhož druhu zasluhují chvalné zmínky violy (bráče) od Hungera v Lipsku, žáka to Jaucha v Drážďanech, kteréž se krásným tónem, úhlednou formou a trvanlivostí vyznamenávají. Pocházejí z roků 1770—1780. Nejlepší školy pro violu napsali: Bruni, Martin, Garandé, Gebauer, Woldemar, Cupi atd.

(Pokračování.)

František Tuma.

Životopisný nástin.

V osmnáctém století byl zlatý věk kostelní hudby v Čechách. Tenkrát slyneli Fr. Tuma, Fr. Brixl, Jan Koželuh, Jan Zelenka, Jos. Praupner, M. Sojka, žák Seb. Bacha, Bohuslav Černohorský, Václ. Kopřiva a mnoho jiných znamenitých skladatelův a varhaníkův, kteřížto si o hudbu kostelní nesmrtelných zásluh dobyli. Avšak mezi těmito slavnými skladateli vyniká co hvězda první velikosti František Tuma, jenžto svou kontrapunktickou znalostí, jakož i svými klassickými skladbami v oboru kostelní hudby evropské pověsti si dobyl. A přec jak málo známy jsou jeho mše ve vlasti naší! Toliko v Praze slyšíme je čas od času a obdivujeme se genialnímu duchu českého mistra. Přejete si, zvědět několik dat životopisných o skladateli tomto? Nuže, slyšte:

Tuma František narodil se v Kostelci nad Orlicí*) v kraji Královéhradeckém dne 2. října 1704 a jevil už v útlém mládí náklonost k hudbě. Krásný hlas chlapce pohnul otce k tomu, že ho v hudbě cvičiti za tím úmyslem, by spolu též jiných vědomostí nabyt, do semináře Jesuitů na studia dal. Tuma stal se napotom pod ředitelstvím Bohuslava Černohorského tenoristou při chrámě Minoritů u sv. Jakuba v Praze právě v ten čas, když tam Seegert místo altisty zaujímal. Skončiv běh filosofický odebral se do Vídně. Zde našel v českém vrchním kan-

*) Někteří udávali Kostelec nad Labem, jiný Černý Kostelec, jiní docela Kostelec pod Krížem za rodiště jeho. Znamenitý hudebník Cejkrk ujišťoval Jaroslava, že se Tuma v Kostelci nad Orlicí narodil, což také tamější matrika dosvědčuje. Schaller obdržel od tamějšího děkana dne 10. ledna 1790 list, v němž vše o Tumovi ztvrzuje.

cléři v hraběti Kinském laskavého mecenáše, jenž mu peněžitých prostředků poskytl, by se frančině, italčině, hlavně však umění hudebnímu naučiti mohl. Tuma ustanovil se na tom, zcela hudbě se věnovati. Seznámiv se s Janem J. Fuchsem, dvorním kapelníkem Karla VI. stal se žákem jeho. Fuchs zpozoroval brzy velké vlohy Tumovy a vzdělal ho důkladně v kontrapunktu a ve slohu kostelním. Tumův úžasuhodný talent, jeho nesmírná horlivost a pilnost byly příčinou, že jeho skladby v každém ohledu k dílům největších mistrů se připočísti mohly. V roce 1741 dostalo se Tumovi čestného vyznamenání, že od ovdovělé císařovny Alžběty, kteráž si zvláštní komonstvo zřizovala, z velkého množství ucházečů za komorního skladatele zvolen jest; než na tom nebylo dosti, po smrti císařovny obdržel roční pensí 600 zl., jakož i svobodný byt na dvoře. Jeho umělecká pověst rostla vždy výše a výše. Nejvznešenější osoby objednávaly za velký honorár u něho skladby. Ano i velká Marie Theresie poslala mu svou modlitební knížku, by v ní umístěný žalm „Miserere“ do hudby uvedl a poznamenala vlastnoručně ona místa, na nichžto hlavně důraz míti chtěla. Za skladbu tu obdržel Tuma zlatem protkaný a 100 dukáty naplněný měšec. V takých příjemných okolnostech žil Tuma obcuje s vážnými, ctnými a stejně smýšlejícími lidmi, až konečně roku 1768 jeho vroucně milovaná choť zemřela.

Jan Zach.

Novella ze života českého hudebníka.

(Pokračování.)

To bylo ovšem pravda, ale Zach se vnitřního nepokoje svého přece nesprostil. Přirozená to věc. Nestřeše člověk vlasť svou se srdce jako prach s obuvu, aniž z mysli vypudí dojmy, jakýmiž od dětinství se napájel. Cizí místo, cizí lidé, nová společnost a neznámé poměry ho očekávaly. Vystoupení z kruhu, na kterýž svůj život poutati si člověk přivyknul, jest povždy krok povážení hodný a rovnováhu mysli rušící. Den před odjezdem časně ráno vstana Zach pravil k Volfovi: Není to už k vydržení! Kdyby lhůta do odchodu našeho ještě delší byla, zkrátil bych ji dnes, ba kdyby možná bylo, odešel bych v tu chvíli. Pohledni pak! jsem jako stopený v pot a srdce mi tluče jako kladivem. Při sám Bůh! co živ jsem takové noci neprožil, té hrůzy nepoznal, co v dnešních snách. Ani tenkrát ne, když jsem skutečně spatřil to, co se mi dnes jen zdálo. Byl to sen užasající. Opět jsem spatřil hořící topol, ale bylo to jinde kdes na známém mi místě, ač se pamatovati nemohu kde. Topol stál u nějaké řeky, hořel a zdálky

naň pohlížeti a křičeti, ba z místa se hnouti nemoha viděl jsem, kterak člověka k němu uvázaného uchvacuje. Rozpínal ruce a volal: Jene! Jene! a již se v plamenech stopil. Poznal jsem že's to ty, Volfe, a nelze mi vysloviti, jaké hrůzy jsem poznal! „Tys předce jen výstřední hoch, Zachu!“ odvece Volf; mně se tak divoké věci nikdy nezdávají. Spím jak do vody padlý do bilední a nevím skoro nikdy co se mi zdálo. Ejhle, jak krásný venku den! Otevřeme okna a pusťme sem zdravého jarního vzduchu. Já se pocíjuji dnes tak jasný a svěží, že bych do povětří vyletěl.

„Tím líp!“ odvece Zach; tedy vyletíme trochu. Připraveno na cestu už všecko máme, na práci nic, tedy nač zde vězeti. Poohlídžeme se ještě jednou po pražském okolí, navštívím ještě jednou některá mi zvláště oblíbená místa, jež bez toho snad nikdy více neuzřím.

„Kam se obrátíme?“ pravil Volf, když z domu vyšli.

„Půjdem přes Smíchov“ odvece Zach; „podívám se ještě jednou na drahý Vyšehrad, jehož pohled mne vždy k nejpěknějším myšlenkám a předsevzetím mladil. K obědu pak dojdem na Chuchli, tam s kopce se obezříme po ladaném vřkolí. Chci na posledy ještě do sebe vsátí obraz mé milé Prahy!“

Vyšli jsou tedy za Oujezdskou bránu, břehu Vltavy se držíce. Jitro bylo tak krásné, vešken kolem kraj v ranní slunce stopený. Ty nivy a pahorky kolem v ranním vzduchu svěžestí jen se chvěly, na tiché hladině řeky jak by se stříbro bylo rozlilo! Kolem ptactvo své jitřní vynášelo zpěvy a bylo vůbec jakby kus ráje bylo s nebe na zem spadlo.

Volf jásal, ale Zach čím dále kráčeli, tím zamyšlenějším a zasmušilejším se stával.

„Nepochopuji tě Jene, jakýs ty mračivec. Není-li to hřích na ty půvaby hleděti s tak zasmušilým okem?“

„Nemohu za to,“ odvece Zach, „a věru bych se sám rád té tesknoty sprostil, která mne obkličuje. Kdož by tomu uvěřil, že to jasno a ta svěžest kolem právě opačně na člověka působiti může dojmem téměř nesnesitelně skličujícím? Co bys as myslel, že mi hlavou projíždí? Neustále mi v uších zní nové requiem a přál bych si věru se usaditi někde v stínu a zaznamenati některé myšlenky, jež bych věru nerad ztratil.“

„Snadná tu pomoc“ pravil Volf, „tamhle za Smíchovem se posad' pokraj některé zahrady, stínu tam dosti a míst příhodných, tužku a čárovaný papír vim že vždy s sebou nosíváš. Ty si zaznamenej co ti napadne, a já se zatím as hodinku v trávě vyválím.“

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy.

Opera. V desíti dnech dávaly se toliko čtyry opery, a sice dne 21. března „Tannhäuser“ od R. Wagnera, dne 24. března „Ženy Windsorské“ od Nicolaie, dne 28. března „Marie, dcera pluku“ od G. Donizettiho a dne 29. března „Lohengrin“ od Richarda. Provedení oper bylo pod obezřelým vedením pana kapelníka Jos. Nesvadby chvalné a zdařilé.

— **Koncert akad. čten. spolku.** Promluvivše o instrumentálních skladbách p. J. Aberta a L. Procházky, dlužno se nám nyní zmíniti o sborech Karla Slavíka a Hynka Pally. K prvnímu sboru „Rekŭsen“ podal slova pan A. V. Šmilovský. Je to pro hudbu velmi vhodná a vděčná báseň, než co do pojmutí nemůžeme s básníkem souhlasit, anť se v ní anochronismu dopustil, udávaje, že Prokop vojínem a pak mnichem byl, což však naopak bylo. Pan Slavík pojmuje dobře slova charakterisoval je přiměřenou, významnou a ráznou hudbou s duchem národních písní dosti správně. Že se nadaný skladatel některé vady proti metrice na př. buci a cí místo buráci dopustil, dá se tím omluviti, že myšlenka rytmu a charakteristice naznačených slov vyhověti chtěl. Sbor tento došel svou svěžestí a bujarostí takého výsledku, že se opětoval. První cenou poctěný čtverozpěv na Hákovu báseň „Náš zpěv“ od Hynka Pally vyniká svou efektní strídavostí a svým skutečně velmi obratným provedením nad sbor K. Slavíka, leč co se národní hudby týče, nenalezáme v něm onoho ducha, co ve sboru bylo pěkné a okrouhlé; provedení druhého nedošlo pro své těžké a skutečně odvážlivé modulaci tak precizního provedení, jak bychom si toho byli přáli. Oba nadaní skladatelé řídíce osobně skladby své byli hlučnou pochvalou odměněni. Jako skladby instrumentální a vokální dočkala se i sola skvělých výsledků. Pan Bedřich Šimák vystoupil po nejprv veřejně přednášeje sonatu C-moll (dvě první věty) od svého přítele Ch. Wehla. Pominouce mlčením jeho v každém ohledu dokonale vyvinutou technickou sběhlost, jeho zvláštní pružností vynikající úhoz, jeho elegantní uhlazený a cituplný přednes, zmíníme se toliko o jeho poetickém pojmutí a duchaplném provedení nad míru těžké skladby Wehlovy, kterážto jen virtuosům prvního stupně přístupná jest. Neméně vyznamenal se pan Bauš, absolvovaný žák Pražského konservatoria přednesem variací Jos. Slavíka, ježto pod jmenem „Grand Potpourri pour le violon par J. Slavík“ u Diabelliho ve Vídni co op. 1. vyšly. V přetěžké této komposici rozvinul p. Bauš všechny stránky své virtuosity překonav lehce všechny nesnadnosti a takřka hory nakupených těžkostí. Zvláště dvojhmaty vyloudil nadaný virtuos z houslí s křišťalovou čistotou a osvědčil v andante svým velkým, krásným tónem a cituplnou hrou, že mu kyne velká budoucnost. Největšího zevnějšího výsledku docílila slečna Ferlesova, zákyně pana Fr. Škroupa písněmi „Vzdálená“ od Rosenkranze a „Křepelinkou“ od Lešetického, kteréžto s výrazem a s citem přednášela a takové pochvaly došla, že na všestranné přání ještě jednu píseň přidala. V arii ze zpěvo-hry „Libušin snatek“ od J. F. Škroupa, jižto slečna Ferlesova naposled zpívala, přesvědčili jsme se o čisté in-

tonací a přiměřeném dramatickém přednesu mladé této zpěvačky a předpovídáme jí, pakli pokračovati bude, krásnou budoucnost. Všichni spoluúčinkující, pan L. Procházka, K. Slavík, H. Palla, B. Šimák, Bauš a sl. Ferlesova, byli hlučně voláni a došli zasloužilého uznání. Orkestr pod obezřelým vedením p. J. Nesvadby provedl skladby instrumentální velmi precizně a dobře. Ku konci projevujeme ještě přání, by akadem. čten. spolek ve své chvalitebné tendenci setrvav nám i dále skladbami slovanských skladatelů tak utěšené duševní zábavy poskytl.

— **Oba koncerty paní Klary Schumannové** dne 23. a 28. března podaly nám skvělých důkazů, jak vysoko stojí slavná tato koncertistka nad virtuosy moderními. Co tyto prstolomnými skladbami, v nichžto bezobraznost patrně doklepává, obecenstvo ohromiti se snaží, podává věhlasná a genialní tato paní toliko skladby klasické, v nichžto obecenstvo zdravé jádro najde. Skladby, které v prvním koncertě přednášela, oznámili jsme v předěšlém čísle; v druhém koncertě přednášela s p. prof. M. Mildnerem, Paulusem (viola) a Schrottem (cello) quartett pro piano a smyčcové nástroje (op. 47) od B. Schumanna, rondo od Mozarta, fuge (A-moll) od S. Bacha, pak variace (op. 35) od L. Beethovena, „Aufschwung“ a „Warum“ z fantasijských kusů (op. 12) od Rob. Schumanna a Scherzo z As-dur sonaty od K. M. Webra. Jak tyto skladby provedla, nedá se líčiti, nýbrž jen cítiti. Zbytečné by zajisté bylo, o hře její na piano slov šířiti; neboť superlativy všech vlastností, kterými se pianisté jen z části honositi mohou, jsou u ní soustředěny. Její technická sběhlost má na sobě pečeť nejvyšší dokonalosti, její přednes je horoucí, cituplný, ušlechtilý, její cit hluboký a pravdivý, její pojmutí důmyslné a duchaplné. Schumannová dovede každou skladbu oživit, ona vnikne do nejtajnějších jejích stránek a podá ji se všemi nejjemnějšími nuancemi. Než, nač vypočítáváme vlastnosti, ježto celému světu hudebnímu známé jsou? Toliko to dlužno nám podotknouti, že ona obrovským skladbám A. Henselta a B. Chopina v Německu platnosti dodala. Paní Schumannová byla po každém kuse mnohokrát volána a opakovala na všestranné přání gavotte od Bacha a kanonické studie od Rob. Schumanna a přidala ještě dvě piecy od Mendelssohna a Chopina. V prvním koncertě zpívala sl. Bergauerova píseň od Mendelssohna a Schumanna, v druhém přednášela paní Hartmuthová píseň „Veilchen“ od Mozarta a „Liebesbotschaft“ od Schuberta, jakož i arie z opery Mozartovy.

— **Koncert ku prospěchu ústavu pro chudé** dne 25. března obsahoval zajímavá čísla; dávala se o uvertura od Waldemara Bargiela (op. 18) skladba to velmi krásně pojatá s překvapující a s důmyslně kombinovanou instrumentací, v nížto se směr Rob. Schumanna patrně jeví. Ještě více poutala nás nádherná symfonie do B od Rob. Schumanna, v nížto se překvapující genialnost s odvážnou fantasií snoubí. Rada krásných a vždy krašších myšlenek, podobna jsouc šňůře skvostných perli, zanítí každého posluchače k obdivování. Mimo tyto skladby slyšeli jsme arii „Höre Israel des Herrn Stimme,“ z oratoria „Elias“ od Mendelssohna,

jižto paní Mellerová pěkně přednesla. Neméně líbila se slečna Míková, zpívající arii z oratoria „Jefta“ od Haendla v duchu této staré avšak krásné skladby. Velký sbor z téhotéž oratoria proveden byl též dosti správně. Konečně vystoupila v koncertě tomto paní Amalie Oxfordová (Angličanka), přednášející výborný koncert do C-dur od Mozarta a fantasii „Oberons Zauberhorn“ od Hummla; paní Oxfordová je solidní pianistka ze staré školy, její úhoz je dosti pružný a čistý, avšak na dostatečné síle bude jí as scházeti. Hrálal oba kusy velmi něžně a uhlazeně a osvědčila velkou sběhlost technickou. Orkestr provedl instrumentální skladby výborně s největší precísi a jistotou a zaslouhuje s p. kapelníkem J. Nesvadbou chvalného uznání.

— Koncert ve prospěch základu bezplatných obědů pro potřebné posluchače práv odbýval se dne 27. března a obsahoval následující skladby: ouverturu od Kleinwächtera; Gretchen am Spinnrade, Am Meere — dvě písně od Schuberta, přednášela paní Mellerová; Schilf- und Herbstlied od Mendelssohna přednášel pan Hartmuth; duetto z opery Ferdinand Cortez od Spontiniho, Polonaise od K. M. Webra, presto od Mendelssohna, Grace, salonní kus od Pachera, hrála paní Teinzmannová roz Hnilíčková a konečně Zvonkové rondo od Paganiniho, přednášel pan Ant. Benevic. Nebyvše při tomto koncertu, nemůžeme o něm zevrubnější zprávu podati, toliko to co kuriositu uvádíme, že někdo z výboru téhož koncertu zaslal novinám zbytečné poučení o hudebním působení Kleinwächtera. Je to skutečně naivní memorandum, neboť v Německu znají Kleinwächtera z hudebních slovníků od Schillinga, Gassnera a Bernsdorfa a Čechové z jeho duchaplných skladeb.

— První vokální koncert Žofínské Akademie, dne 29. března potkal se z části s příznivým výsledkem. Ze skladeb vynikalo motetto „Hilf Herr“ od Homiliusa (nar. 2. února 1714 v Rosenthalu), slovutného to varhaníka Dráždanského, jenžto v hudbě takého místa zaujímá, jako Kranach v malířství; neméně zajímavé bylo Magnificat od Orlanda Lassa (nar. 1520 v Monsu), jenž fenixem svého času jmenován jest. Dies irae pro sbor a solové hlasy od Zik. Kolečovského jest výborné, zbožné a mistrně provedené dílo a došlo všestranného uznání. Tři písně pro sopran, alt, tenor a bass od Hauptmanna jsou ušlechtilé květinky, jejichžto vůni každý okřeje. Chvalné zmínky zaslouhuje „Wanderlied“ pro pětihlasý sbor od N. Gade a obratně provedené „Ecce agnus Dei“ od Dr. Ambrose, v němž p. skladatel svá velká studia patrně osvědčil. Nejvíce líbil se český půvabný sbor „Svítání od W. H. Veita, kterýž všestranné pochvaly došel. Bylo by žádoueno aby proslavený skladatel častěji nám takových sborů poskytl. Konec akademie učiněn byl umělou fugou pro smíšené hlasy „Lobet seinen Namen“ od B. Fescy. Pan ředitel Kolečovský provedl skladby tyto se skromnými silami slušně a přiměřeně.

— Ve čtvrtém koncertu Cecilianského spolku, jenž se v sobotu dne 2. t. m. v 4. hod. odpo. odbývati bude, uslyšíme následující zajímavé skladby: ouverturu z opery „Stella“ od J. Netzera (rukp.) „der Geister-tanz“ báseň pro sbor a orkestr od Fr. Němce, nyní v Rusi žijícího (rukp. věnován Cecilianskému spolku), „Wundererslied“ pro sopran s průvodem čtverhlasného

mužského zpěvu od Ferd. Hillera (op. 25) přednese sl. Míková, „Elfenreigen“, báseň pro 3 ženské hlasy s průvodem orkestru od Jul. Skrna, přednesou sl. Tipkova, Míková a Schmidtova, „die Hoffnung pro čtverhlasný mužský sbor od W. H. Veita (rukp.), „Mährchen“, báseň pro 4 ženské hlasy od Ferd. Möhringa (op. 5), přednesou slečny Tipkova, Kučerova, Míková a Schmidtova, ouverturu, scherzo a finale od R. Schumanna (op. 52). Všechny skladby dávají se zde ponejprv.

— První koncert konservatoria bude se v neděli dne 3. t. m. v sále na Žofíně odbývati a obsahuje v prvním oddělení: symfonii (D-dur) od W. A. Mozarta; v druhém oddělení: pátý koncert (Es-dur) pro piano od L. Beethovena, přednese pan Alex. Dreyschock; arie Susany z opery „Figarova svadba“ od Mozarta, přednese Otilie Buhnová, žačka konservatoria (přijata r. 1855); adagio a rondo pro housle z pátého koncertu (A-moll) od Moliquea, přednese Jos. Řebíček (přijat r. 1855), Triumpfmarsch (věnován J. M. císaři Františku Josefu), koncertní to kus pro piano s orchestrem, složen a přednášen od p. Alex. Dreyschocka.

— Chvalně známá rodina Brousilovská dává nyní koncerty v Angličanech a dochází všestranné pochvaly. Londýnský obrázkový časopis „Illustrated News“ podal nedávno podobizny všech členů Brousilovy rodiny, a zmínil se velmi chvalně o nich a o prof. M. Mildneru, jenž je houslím vyučoval. Životopis a podobizna Bertý Brousilovy vyšla také v loni v časopisu „Erinnerungen.“

— V pianním ústavě pana Bedř. Šimáka budou dne 3., 10. a 16. t. m. odbývati večerní hudební zábavy, v nichžto od žáků skladby pro čtyry piana a solové kusy od B. Kittla a Ch. Wehle provedeny budou. V první zábavě uslyšíme mladou zpěvačku, sl. Julii Šimovu, žákyni K. Podhorské, kteráž zpívati bude píseň „Ungeduld“ od Fr. Schubertada arii z opery „Robert d'ábel od Meyerbeera.

— Mužský zpěvácký spolek, o němž v těchto listech praveno bylo, je už úředně potvrzen. Účel spolku jest vzdělávání mužského quartettu a sborového zpěvu. Týdně odbývati se budou cvičení ve zpěvu pak v koncertní saisoně veřejné produkci, každého roku velký koncert a v letě časem výlety zpěvácké. První ředitel zpěvu tohoto spolku je kapelník pan Ed. Tauwitz, druhý ředitel jest p. V. Blodek. Jak ze statut německých vysvítá, bude dotčený spolek německý zpěv pěstovati.

— Slovník naučný jest titul velkého předůležitého díla, ježto pod redakci slovutného učence pana dra. Lad. Riegra nákladem kněhkupectví Kobera a Markgrafa v Praze v květnu vycházeti počne. Slovník tento, v němžto všechny vědy, umění, řemesla atd. zahrnuty budou, může se za nejdůležitější dílo po Jungmannově slovníku považovati a zaslouhuje všestranného účastenství a podpory se strany obecnosti. Každý čtenář najde v dílu tomto články do oboru jeho náležející; hudebník na př. životopisy všech znamenitých hudebních umělců, theorii hudby, stručně

články o harmonii, kontrapunktu a kompozici. Na dílu tomto zúčastní se téměř sto učenců, z nichžto každý přejal vzdělávání zvláště té části, kteráž je předmětem jeho zvláštních studií. Slovník naučný rozvržen bude na šest dílů, každý díl na deset a i dvanácte sešitů, jak toho právě písmena započatá požadovati bude. První sešitek vyjde 1. máje, druhý posledního máje běž. roku, následující pak sešitky rádně ve třínedělních lhůtách, tak že koncem tohoto roku dvanácte sešitků vydáno bude. Každý takový sešitek čtyřarchový, obsahující 9216 rádkův hustého písma na silném, polokliženém papíře, státi bude jen 36 nov. kr., což je zajisté cena tak levná, že slovník i v tomto ohledu každému podnikutí v směru podobném se vyrovná, ba i větších výhod obecenstvu poskytne. Slovník naučný může se v každém knihkupectví objednat a dostane se v krátkém čase. Odebráním prvního sešitku zavazuje se každý k odbírání celého díla. Kdožby však mezi přátely a známými svými nejméně deset odběratův na Slovník naučný získal a vlastnoruční podpisy jejich na odbírání tolika výtisků nám poslal, tomu dá se jedenáctý výtisk zdarma, a to nejen snad prvního sešitu, nýbrž všech, kterýchto se přičiněním jeho v 10 výtiscích odebere.

— Šestá mše od výtečného V. Horáka vyjde co nevidět u Leukarta ve Vratislavi. Předplacení na toto důkladné dílo obnáší 2 zl. 50 kr. r. č. a přijímá se u pana Rob. Veita, obchodníka v musikalíech v Praze.

(S. Ř.) Z Komárova blíž Horovic. O zvelebení hudby pečuje se tu s velikými oběťmi. Ředitelstvo železných hor a hutí Jinecko-Horovických dle potvrzení Jeho královské Výsosti kurfürsta Hessen-Kasselského nařídilo by se sestavil a spořádal sbor hudební dle zvláštních stanov. Z 45ti mužův sestává nyní sbor tento, kterémž představení jsou kapelník a ředitel hudby. Přísnost pánuje veliká. Každý člen sborů — (jsouť i rádní t. j. dělníci, pak mimořádní, jimiž každý hudebník státi se může s povolením ředitelstva) jest povinován, všecky „zkoušky“ pod pokutou navštěvovati, začez každý zvláště placen jest. Zkoušky jsou držány nejméně jedenkrát v týdni po 2—3 hodiny. Mohu Vás ujistiti, že pod výtečným vedením p. kapelníka Heinricha, pod známým vojenským kapelníkem Procházkou byvšího, sbor náš hudební s každým jiným měřiti se může. Zdař Bůh tomuto sboru, jenž tak podporován jest od ředitelstva a jak se zdá ještě větší podpory v brzkém čase obdrží! — Po druhé více.

Dražďany. Alexander Dreyschock uspořádal zde dne 23. března první svůj koncert a slavil zde pravý triumf. Všechny zdejší listy se v tom shodují, že technika Dreyschockova je báječná a že se může tento

mistr za nejprvnějšího virtuosa na piano považovati. Dne 29. března dal zde tento hrdina svého století druhý koncert.

Janov (Genua). Slavný bassista pan Rokytanský, syn slavného učence a profesora ve Vídni vystoupil zde v divadle co Sylva v opěře „Ernani“ od G. Verdiho se skvělým výsledkem, došel u obecenstva a u kritiky velké pochvaly.

Paříž. Tyto dni přibyl sem známý virtuos pan Hans z Bülowa a vystoupí zde v koncertě.

Petrohrad. (Rubinstein — rodina Ráčková). Rubinstein uspořádá zde tři hudební soirée, v nichž toliko jeho skladby dávány budou. Zpěvácká akademie, jižto zde Rubinstein založil, dá se i veřejně slyšeti; k cvičením této akademie ponechala velkokněžna Helena Pavlovna salon ve svém paláci. — O Ráčkové rodině, ježto na houslích téměř divy tvoří, dlužno se zmíniti, že požárem v Pavlovsku o celé jmění přišla. Odtud odebrala se rodina do Moskvy a nyní koncertuje v Seratovu v střední Rusi a odebere se do Sibirska.

Venecie. Tyto dni opustí známý skladatel Rich. Wagner město naše, a odebere se do Lucernu ve Švýcarsku, by třetí dějství své opery „Tristan a Isolda“ dokončil. Zhotoviv dílo to, pocestuje do Nového Yorku, aby tam své opery na jeviště uvedl.

Oprava. V obrazi „Kruh kvintový,“ má v největším a v nejmenším kruhu státi místo malého c, velké C, pak v nejmenším kruhu místo velké h o Gis, malé gis.

Dur a moll.

(Rousseau a císař Josef II.) Když císař Josef II. francouzského filosofa J. J. Rousseaua v Paříži navštívil, byl tento právě opisováním not zaměstnán. „Jak“ zvolal s úžasem císař, „největší filosof Evropy opisuje noty!“ I snažil jsem se všemožně, odpověděl Rousseau, bych Francouze mysliti naučil; a však to se mi nepodařilo: nuže, ať tančí a zpívají!“

Listárna. Panu T. v. M. Starožitností a památek země české od Ferd. Mikovce vyšel sešit čtvrtý, v němž se mimo krásný text tři výtečně ryté obrazy nacházejí a sice Obraz Matky Boží Vyšehradské, hrad Vorlík a Stará městská brána v Lounech. — P. L. T. v. S. Ano, vyjde dnes 1. číslo Jasoně. Obsahuje životopis „Boženy Němcové“ — Primatoři města Prahy — Fialka, krásný přírodopisný nástin od Karla Starého — Od řemesla k umění — Na poušti, román od K. Sabiny a zajímavý feuilleton. — P. V. D. v Krakově. Neračte na nás zapomenouti. — P. L. v Rjece. Řekněte panu prof. Š., že se na slíbené těšíme.

K dnešnímu číslu přiložen jest seznam kostelních skladeb a otevření subskripcí na šestou mši od V. Horáka.